

Münir Özkul, on yıl aradan sonra tiyatroya döndü: «Yaşamla sanatı birbirinden hiç ayırmadım»

ZEYNEP ORAL

“Teatro dediğin nedir ki, iki kalas, bir heves...” di-yordu “Sersem Kocanın Kurnaz Karısı” oyununda Tomas Fasulyacıyan...

“Yaşam dediğin nedir ki, biraz iniş, biraz çıkış ve koskoca bir heves...” diyor Fasulyacıyan’ı canlandıran, sahnelerimizin ve beyazperdenin eşine ender rastlanan oyuncusu Münir Özkul. Ve hemen ekliyor: “Zaten tiyatrodaki olsun, yaşamda olsun (özellikle yaşamada) öyle çok oyun oynuyoruz ki... Tiyatro, yaşamdaki oyunların daha artırılmış şekli, günlük klişelerden arınmış şekli...”

Haldun Taner’in yazdığı, Çetin İpekkaya’nın sahneye koyduğu “Sersem Kocanın Kurnaz Karısı”nda Münir Özkul’a ilişkin şöyle demiş-tim yazdığım bir yazıda: “... Bunların yanı sıra bir de Münir Özkul var oyunda. Tomas Fasulyacıyan, ister George Dandin olsun, ister Yorgaki Dandini, ya da Himmet Bey, Tomas Fasulyacıyan hep Münir Özkul... İşte öylesine bir bütünlüşme, öylesine bir özdeşleşme var aralarında. Bunca yıl sahnelerimizden uzak kaldıktan sonra, tüm duygu ve düşünce biriki-miyle, sonsuz sahne sempatisiyle ve sanki biriktirdik-çe yoğunlaştırdığı eşsiz yumuşaklığıyla Münir Özkul yine karşımızda...”

Ve şimdi, Münir Özkul, gazetenin bir odasında, yine karşımda. Onu dinlerken, beş aşağı beş yukarı, yukardaki gibi düşünüyorum. Oyuncululuğuyla kişiliği, yani sahnede izlediğim Münir Özkul’la şimdi konuşan, anlatan Münir Özkul arasında öylesine bir bütünlüşme, öylesine bir özdeşleşme var ki, söylediklerini düşündüklerini, düşlediklerini, duyduklarını (hissettiklerini) gerçekten daha ger-

çek kılıyor... Ve tüm duygu ve düşünce birikimiyle, sanki biriktirdikçe daha da yoğunlaştırdığı bu yumuşaklığıyla o anlattıkça ben susuyorum. Bu yumuşaklığı, bu bütünlüğü, bu gerçekliği bozmamak için, ne soru, ne yorum... Yalnızca dinliyorum... İşte, neden sonra söylediklerinden derlediklerim:

“Yeniden tiyatroya dönme nasıl bir güç, nasıl bir heyecan verdi bana, bilemezsiniz. Güç ve heyecan... Devam edebilmek için. Her

türlü ayıramıyorum birbirinden. Ondan olsa gerek. Bir de aşırı duygusallık. Hastalık derecesine varan duygusallık. Biliyorsunuz alkol vardı yaşamımda, çok alkol ve uyuşturucular. Aşırı duygusallık, korkunç umutsuzluk, endişeler, korkular ve tutunacak bir dal yokluğu karşısında alkol kaçınılmazdı. Bir yere, bir yerlere sığınma ihtiyacı sonsuzdu. Ve annemi istiyordum. Anneme, yalnız anneme sığınmak. Ama o da yoktu.”

şeye, en çok yaşama devam edebilmek... Çocuksuz bir işlem bu. Çocuksuz değil, çocukları gibi bir işlem. Yani her yeniden sıçrayışta heyecan duymak, ya da heyecan duyabildiğin için yeniden bir sıçrayışa kalkışmak...”

“Siz kaç yaşında bir çocuksunuz, Münir Özkul?” diye sormak geldiyse de içimden, sormadım bu güne dek çocuk kalmış, çocukluğunu koruyabilmiş olan sanatçıya. Ve o sürdürdü:

“Ne söyleyeyim, ne söylemeyeyim. bilemiyorum. Neyi anlatmam gerek, neyi anlatmamam... Özel yaşamımla sanat yaşamımı bir

Baştan başlayalım:

“Başlangıçta annem vardı. Annem, sevdiğim tek şeydi. Annem paşa olmamı, general olmamı istiyordu. Ben de peki dedim. Annemi çok sevdiğim için general olacaktım. Okuyacaktım. 11 - 12 yaşlarında başka bir tutku başladı. Oyunculuk. Bakırköy’deydik. Miltiade Sineması vardı. Orda bütün sinema şaheserlerini izledim. Tiyatrodaki da en çok Naşit’i, Dümbüllü’yü. Onları uzaktan görmek bile yeterdi bana. Ama, anneme söz vermişim, okuyacaktım. 8 - 10 lise değiştirerek istemeye istemeye okuma bir yanda, deliller gibi iste-

diğim ama iznim olmayan oyunculuk öte yanda. Bu ikisinin çelişkisi, sıkıntısı, bunalımı, duygu karmaşası, verilen söz, bitmeyen sı-nıflar... Sonunda okula alkol şişesiyle gider oldum... Üniversiteye girdiğim yıl, Ses Tiyatrosu’nda profesyonel oluyordum; minicik bir rolle, sahnenin bir köşesinde durarak... İşte, kendimi anneme ispatlamak için bir fırsat çıkmıştı karşıma. Oyuncululuğumu ispatlamak için profesyonel olmuştum ki, annem öldü...”

Hemen, annemin kişiliğine benzer bir kadın buldum, evlendim.

Tutunacak dal... Sığınma gereksinimi... Münir Özkul, yaşamının inişleri ve çıkışları arasında bu yöntemle sık sık başvuracak, annesinin yerini alacak kadını hep arayacak, bulduğunu sandığında ya da annesinin bir “benzerini” bulduğunda evlenecek, o kadının annesi olmadığını kavradığı an yıkılacaktı... (Şu günlerde Özkul beşinci evliliğine hazırlanıyor.)

“Kadının önemi çok büyük yaşantımda, sanatımda... O kadın olmayınca sıçramak, bir şeyler yapmak geliyor içimden. Ve o kadın olunca her şeyi yalnız onun için yapıyorum. Beni izleyen bir çift göz için, bir şeyler yapmamı isteyen bir çift göz için yapıyorum her şeyi. Bu bir çift göz tümüyle gerçek olmasa bile, çoğunu ben düşlessem bile...”

Başka bir deyişle kendi gerçeğini kendi yaratıyordu, neye inanmak istiyorsa onu gerçek biliyordu Münir Özkul.

“Ses Tiyatrosu’nda, Operet’te bizden yalnız seyirciyi güldürmemiz istenirdi. Gerçek tiyatrodaki, tiyatrodaki mutluluğum 1950’de Küçük Sahne’de

(Sayfayı çevirtiniz)

Peter Ostinov'un "General Çöpçatan"ında...

Muhsin Ertuğrul'u tanı-mamla oldu. Tiyatronun büyüklüğünü, tiyatro nasıl sayılır, nasıl sevilir, ondan öğrendim..."

Beş yıl kaldığı Küçük Sahne'de önce "Fareler ve İnsanlar"da Küçük Karlson kompozisyonuyla dikkatleri çeken Münir Özkul, burada unutulmaz oyunlar oynayacaktı. Bunlardan biri de başrolleri Heyecan Başaran'la paylaştığı "Arpa Ambarı"ydı. Bir yandan tek tük film de çeviriyordu. Ancak her bunalımı, yaşamdan tümüyle koptuğu ya da "yaşamın en geçiğini tadarmış gibi olduğu" alkol krizleri izliyordu.

Artık sınırların, karaba-sanların sonu yoktu...

"Alkol ve uyuşturucu dozu arttıkça sesler duyuyordu. Tiyatroya dönmek ya da dönmek arasında bocaladığım bir dönemde, ses bana annemin general olmamı istediğini hatırlattı. Tiyatroya dönüşüm "Generalin Aşkı" oyunuyla oldu... Muhsin Hoca'nın büyük etkisi oldu. Onun al-kole bile hoşgörüsü, beni alkolü bırakmaya yöneltti. 15 yıl sürdü ama, sonunda bıraktım... Sonra, Suna

vardı. En büyük desteğimdi ve ben onu her an imtihan-dan geçiriyordum. Beni annem gibi karşılıksız sevebiliyor mu diye. (Suna Selen, sanatçının eski eşi ve tiyatro ve sinema sanatçısı.) Alkol dozu arttıkça yiyemiyordum. 3 ayda 38 kilo verdim. On küsur sefer tımarhaneye girip çıktım. Böyle bir krizin doruk an-larından birinde, sinirlerimin en gergin, içimin bin bir parça olduğu bir anda o ses 'kızına da bir damla içki versene bakalım' dedi. O an olan oldu. Kendime geldim. Geçmişimle hesaplaşmaya başladım..."

İşte bu hesaplaşma sonu-cunda anne tutkusunu keş-fedecek, o güne dek yaptıklarının nedenine, naslına inecek, kişiliğini, hatta sesi-ni bile değiştirme kararı alacak, geride bıraktığı o alkol dönemini hatırlamadığına inandıracaktı kendisi-ni... İstemediği hiçbir şeyi hatırlamayacaktı... Bütün bunların bilincinde, boşal-dığı, çok ağladığı, "Tanrım n'oldü bana? Koskoca Mü-nir Özkul nasıl bu hale gelir" diye yakardığı,nda bir kahkaha duyacaktır.

"O kahkaha, o ses, ner-den koskoca Münir Özkul

oldun, diyordu. O ses, sen değil miydin, Allahın günü-t sokakta sanatçıların tiyat-roya girip çıkmasını bekle-yen, onları bir kapı aralı-ğında görsem diyen, diyordu. O ses bana başımı kazıtmamı söyledi. İki yıl öyle gezdim. Gurur, nefis birşey kalmamıştı bende. Önceden film başına on bin lira alırken, kapı kapı yazı-hane yazahane dolaşıp ba-na rol vermeleri için yalvardım. 150-200 liraya yeniden çalışmaya başladım. Yeni-den başlamaya kararlıydım. Kendimi tümden sildim..."

"İnişler çıkışlar... Yaşa-mın inişlerini çıkışlarını sa-natının başarıları ve yıkın-tıları izliyordu. 1960'ta Şe-hir Tiyatrosuna girdim. Sonra Devlet Tiyatrosu, daha sonra Bulvar Tiyatro-su... Sayısız oyunlar... ve hemen ardından sayısız krizler." Sonra 1968-69'da Altan Karındaş kendisine "Sasafra Yollarında" adlı oyunda bir rol verdi. Ve yeniden doğuş. Hemen ar-dından "Kanlı Nigar"la İl-han İskender Armağanı... ve on yıl önceki "Sersem Kocanın Kurnaz Karısı."

"Bu son on yıldır tiyatrodan uzak kalışım, bu kez o

(Devam) 21. sayfada)

